

ASIA Päätöksen viivästyminen**KANTELU**

Kantelija on kantelussaan 15.11.2012 arvostellut maa- ja metsätalousministeriön metsäosastolta saamaansa vastausta 5.11.2012 ministeriölle tekemäänsä hallintokanteluun. Kantelijan hallintokantelu on koskenut metsänomistajien metsänhoitomaksuista vapautumista koskevia hakemuksia ja niiden käsittelyitä Suomen metsäkeskuksessa/Kainuu. Kantelija on arvostellut muun ohessa sitä, että ministeriö ei ole vastannut kaikkiin hänen esittämiinsä kysymyksiin ja että metsäkeskus on viivytellyt vapautumista koskeneiden hakemusten käsittelyssä ja päätöksenteossa. Metsänomistajille olisi tullut ilmoittaa, milloin vapautumista koskevat hakemukset tulee uusia, jotta vapautuminen jatkuisi katkeamatta. Lisäksi kantelija on katsonut, että metsäkeskuksessa/maa- ja metsätalousministeriössä on tulkittu väärin asianomaista lainsäädäntöä. Vielä kantelijan voidaan katsoa arvostelleen sitä, että metsänhoitoyhdistyksestä eronneenkin metsänomistajan metsänhoitomaksuja tilitetään metsänhoitoyhdistykselle. Kantelija on pyytänyt, että oikeuskansleri kumoaa metsäkeskuksen tekemät päätökset ja määrää palauttamaan metsänomistajille vuotta 2011 koskevat maksetut metsänhoitomaksut.

SELVITYS

Maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosasto on antanut selvityksen, jonka liitteenä on Suomen metsäkeskuksen julkisten palveluiden yksikön selvitys.

VASTINE

Kantelija on antanut vastineen.

RATKAISU

Säännöksistä

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan oikeuskansleri tutkii kantelun, jos on aihetta epäillä oikeuskanslerin valvontavaltaan kuuluvan henkilön, viranomaisen tai muun yhteisön menettelleen lainvastaisesti tai jättäneen velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeuskansleri muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta. Saman lain 4 §:n 2 momentin mukaan oikeuskansleri ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Asiassa hankitaan oikeuskanslerin tarpeelliseksi katsoma selvitys.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on muun muassa oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Hallintolain 7 §:n mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa ja vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Arviointi

Maa- ja metsätalousministeriön selvityksessä on viitattu tarkasteluajankohtana voimassa olleeseen metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain (534/1998) 10 §:ään (kumottu 1.1.2014 voimaan tulleella lailla 1091/2013), jonka 1 momentti koskee päätöstä metsänomistajan vapauttamista hakemuksesta suorittamasta metsästään metsänhoitomaksua enintään kymmenen vuoden ajaksi laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Lain 10 §:n 2 momentin mukaan päätöstä, jolla oikeus metsänhoitomaksusta vapautumiseen on myönnetty, sovelletaan ensimmäisen kerran hakemuksen tekemistä seuraavan vuoden metsänhoitomaksuun.

Kaksi kantelussa mainittua metsänomistajaa ovat tehneet metsänhoitomaksuista vapautumista koskevat 1.3.2011 ja 10.3.2011 päivätyt hakemukset ja Suomen metsäkeskus Kainuu on tehnyt molempiin hakemuksiin päätökset 31.8.2012, joissa se on päättänyt vapauttaa hakijat vero vuosien 2012–2021 metsänhoitomaksusta hakemuksessa mainittujen tilojen osalta. Päätösten mukaan liitteenä on ollut valitusosoitus ja päätöksiin on siten voinut hakea muutosta lain 21 §:n mukaisesti.

Edellä tarkoitetut metsänomistajat olivat saaneet vuonna 2000 tekemiinsä hakemuksiin metsänhoitomaksusta vapautumisen vuosille 2001–2010. Kantelusta ja hallintokantelusta on ymmärrettävissä, että kantelijan mielestä ja ottaen huomioon hallintolain 8 §:n, metsänomistajia olisi tullut neuvoa tai muistuttaa, jotta he olisivat tehneet uudet vapautumista koskevat hakemukset sellaisessa aikataulussa, että he olisivat voineet saada maksuvelvollisuudesta vapautumisen katkeamattomana jo vuodesta 2011 alkaen. Lisäksi kantelijan mukaan, kun metsänomistajat ovat saaneet maksusta vapautumisen jo edellisen 10 vuoden määräajaksi, metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain 10 §:n 2 momentti ei ole soveltunut heidän tapaukseensa, vaan vuonna 2011 jätetyillä hakemuksilla olisi tullut myöntää vapautus jo vuodesta 2011 alkaen. Nyt metsänomistajat ovat joutuneet maksamaan metsänhoitomaksua vuodelta 2011.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Katson, että metsäkeskus/ministeriö ovat voineet tulkita metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain 10 §:ää selvityksessä esiin tuomallaan tavalla. Metsänomistaja on voitu vapauttaa suorittamasta metsästään metsänhoitomaksua enintään 10 vuoden ajaksi laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Kysymyksessä on ollut vapautuminen enimmillään 10 vuoden määräajaksi. Tämän jälkeen on tullut hakea ”uutta” vapautumista, jos on halunnut saada edelleen metsänhoitomaksusta vapautumisen. Tämän jälkeen, ”uutta” päätöstä, jolla oikeus maksusta vapautumiseen on myönnetty, sovelletaan ensimmäisen kerran hakemuksen tekemistä seuraavan vuoden metsänhoitomaksuun. Ministeriön selvityksessä on todettu, että metsäkeskus on voinut tehdä päätöksen metsänhoitomaksusta vapautumisesta ainoastaan hakemuksesta. Nähdäkseni metsänomistajat eli hakijat olisivat voineet käyttää muutoksenhakuoikeuttaan, kun he ovat olleet erimielisiä laintulkinnasta ja olisivat halunneet päätöksiin muutoksen vuoden 2011 osalta. Asiassa ei ole tuotu ilmi, onko muutosta haettu.

Viittaan maa- ja metsätalousministeriön selvitykseen ja katson, ettei hallintolaki ole edellyttänyt metsäkeskukselta tai ministeriöltä oma-aloitteista metsänomistajien muistuttamista metsänhoitomaksuista vapautumista koskevan hakemuksen ”uusimiseen”. Hyvään hallintoon kuuluu erilaisten hallinnollisten menettelyiden ohjeistaminen, mutta en katso, että hallinto olisi menettänyt kysymyksessä olevassa asiassa lainvastaisesti, kun metsänhoitomaksusta vapautumisen hakemista ei ollut erillisesti ohjeistettu. Ministeriön selvityksessä ei ole tuotu esiin, että laajempaa epätietoisuutta kysymyksessä olevan lainkohdan tulkinnasta olisi ollut metsänomistajien keskuudessa.

Katson kuitenkin, että päätösten tekeminen on aiheettomasti viivästynyt, kun maaliskuussa 2011 päivätyt hakemukset on ratkaistu vasta elokuussa 2012. Päätöksen tekemisen viipymistä on perusteltu muun muassa sillä, että metsänhoitomaksusta vapautumisen edellytyksien toteaminen edellyttää metsäkeskukselta yleensä lumettomaan aikaan tehtävää maastotarkastusta ja ettei hakemuksen ratkaisujankohdalla ole hakijalle erityistä merkitystä silloin, kun ratkaisu on kuitenkin tehty hyvissä ajoin ennen maksun määräämistä. Myös ministeriö on todennut, että ottaen huomioon kantelussa tarkoitettujen hakemusten saapumisajankohdan ja maastotarkastukseen tarvittavan ajan ei metsäkeskuksen voida katsoa käsitelleen hakemuksia hallintolain 23 §:n mukaisella tavalla ilman aiheetonta viivytystä. Edelleen ministeriö on katsonut, että hakija on voinut kohtuudella odottaa, että hän olisi saanut hakemukseensa päätöksen jo sen vuoden alkupuolella, johon maksuvapautus on kohdistunut. Selvityksessä on todettu, että metsänomistajille ei ole kuitenkaan aiheutunut taloudellista menetystä viipymisestä, koska vapautumisen alkamisen ajankohta määräytyy hakemuksen jättämisajankohdan perusteella.

Selvityksessä ministeriö on kertonut valmistelevänsä metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain muutosta. Onkin niin, että lailla metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta (1091/2013, voimaan 1.1.2014) on kumottu metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain 1 §:n 2 momentti (metsänhoitoyhdistyksen oikeus saada metsänhoitomaksuja) ja 10 § (metsänhoitomaksusta vapautuminen). Edelleen metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (1090/2013, voimaan 1.1.2015) on kumottu muun muassa 11 § (maksujen tilittäminen) sellaisena kuin se on ollut tarkasteluajankohtana voimassa olleessa laissa. Lainmuutosten jälkeen metsänomistajien jäsenyys yhdistyksissä ei perustu enää lakiin vaan vapaaehtoisuuteen ja julkisoikeudellisista veroluonteisista metsänhoitomaksuista on luovuttu. Verohallinto tilittää metsänhoitomaksuja metsänhoitoyhdistyksille viimeisen kerran joulukuun 2015 kautitilityksen yhteydessä. Tämän jälkeen Verohallinto tilittää metsänhoitomaksut valtiolle. (HE 135/2013 vp ja lain 1090/2013 voimaantulosäännös). Ministeriön tehtäviin kuuluu harkita, onko tarpeen ohjeistaa alaistiaan hallintoa ja metsänomistajia lainsäädännön muutoksiin liittyen.

Voidaan nähdä, että maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosaston kanteluasiassa 12.4.2013 antama selvitys on täydentänyt ministeriön metsäosaston kantelijalle antamaa vastausta 5.11.2012, enkä katso asiassa olevan valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 2 momentti huomioon ottaen aihetta ryhtyä enempiin toimenpiteisiin ministeriön osalta.

Selvyyden vuoksi ilmoitan kantelijalle, että oikeuskansleri ei voi muuttaa tai kumota viranomaisten tekemiä päätöksiä. Haluttaessa muutosta viranomaisten tekemiin päätöksiin, tulee käyttää hyväksi laissa säädettyjä muutoksenhakekeinoja.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän Suomen metsäkeskuksen julkisten palveluiden yksikön (Kainuu) huomiota hallintolaissa säädettyyn velvollisuuteen käsitellä asia ilman aiheetonta viivytystä.

Kantelu ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Risto Hiekkataipale

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Minna Pulkkinen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
